

Canes assequuntur. Hoc egregij tamen quidam mihi venatores persuadere conati sunt, si quis non auribus, vt verbo fertur, sed cauda Lupum apprehendere queat, stringat ac trahat illam fortiter, tum vires Lupum omnes perdere, nec ad mordendum se posse vertere. Ego quidem hoc alios tentare, quam ipsemet subire periculum malim. Si tamen vera narrant, non ita in promptu forsitan respondere fuerit. Hoc interim causam afferre haud mihi incongruum videtur. Caudam extremum Spinæ esse, in qua nobilissima illa ex cerebro deriuata substantia, medulla nempe spinalis latet. Quare in consensum facile per hanc, neruorum principium ipsum videlicet cerebrum, trahitur & patitur, motus quoque animali consequenter imminuitur. Consensus iste tali experimento arguitur. Si enim ex equina cauda crines illi longiores sæpius euellantur, equi visu debilitantur, eoque non raro priuantur. Felis etiam quæ diutius vi quocunque ipsi modo illatâ moriendo cunctatur, vbi caput ipsi premitur, & cauda multum trahitur, facile mortem, vt audio, oppetit. Sic vbi grandioribus quibusdam bestiis acutus in nucliam, vt spinalem contingat medullam, stilus adigitur, motum facile & sensum omnem perdunt. Tantum momenti in vita & morte hic cerebri funiculus obtinet. Iam autem non est eadem in præcisa cauda ratio, animalia enim plurima, si ipsis hæc decurteretur, non ideo moriuntur. Atqui & punctos saltem neruos lethalia inferre symptomata videmus, cum penitus præcisus vix mali quicquam afferant. Et fors etiam in lumbis Lupus vertebrae habet quam in collo & dorso laxiores. Verum omnium horum rationes & momenta afferre, quæ peritos non fugiunt Medicos & Anatomicos, nec locus nunc nec tempus permittunt.

Consensus caudæ animalium cum cerebro.

Spinalis medulla in vita & morte maximè momentum habet.

Canes & Lupi tam scite conueniant, an non & Lupi latrabunt, & Canes vlulabunt? De his res certa est, nemo enim nostrum Canes per se non vlulare & eiulare audiuit. Latrare verò Lupos pleriq; negant: *Albertus* affirmat. Ego nuper domi meæ herum Lupæ suæ vlulatu voce præcinere, hanc eodem tenore sequi, cum voluptate percepi, latrare non audiui. Credo tamen Nobilibus Polonis amicis, qui Luporum catulos, quod & vulpes faciunt, latratus voces, non tam acutas tamen, sed raucifonas emisisse, non raro audierunt.

Vlulare & latrare qui bus proprium.

Arbitror igitur à Deo & Natura Architecta vocis organa in vtroque animali non eodem prorsus modo fabricata fuisse. Latrantes enim Canes firmioribus longè pectoribus ac pulmonibus valere necesse est, cum aerem latratu fortissima expulsionem percuciant. Lupi verò, vt vlulantem aspicienti manifestum fit, aperto rictu sine multa thoracis agitatione flebile illud carmen emittunt, & idem Canes, vbi ipsis ægrè est, facere assolent. Sit aliqua Laryngis itaque in vtroque differentia necesse fuerit. Dum olim enim recurrentem Cani neruum Laringi destinatum incidere, latratum quidem posthac Canis, sed raucifimum & auribus vix perceptibilem edidit. Ecce in quam angustam Isthmum vtriusque animalis, formæ essentialis discrimen coneludum latet, cum vnalaret, altera vlulet bestia. Quibus accidentibus, seu proprietatibus imperferuabilem formam philosophi discriminarunt.

De coitu paritque, eodem se res modo habet, vt de canibus. In coitu enim hærent

hærent, quod visum dum caperentur. Numerosam prolem sex nempe & novem catulos eosque cæcos pariunt, tenere hos amant, & rumen cunctis præbent, decem enim mammillis famellæ scitent, quæ à canibus etiam inveniuntur. Laudare possum hic Nobilem Polonum, qui *Græij* paucos ante annos, Lupam trium annorum intra domesticos in ea Vrbe, parietes educatam, & cicurem adeo, vt cum pueris quoque luderet, excussis tamen caninis dentibus, ex cane domestico concepisit vidit, quæ catulos seu lyciscas septem peperit, matris formâ similes, colore tamen variantes, qui omnes paulo post enecti fuerunt.

Ingenio Vulpibus vix Lupi cedunt, quod in nidis suis & cauernis in loco remoto sub arbore quadam dextrè fabricandis & in venationibus maximè monstrant. Ex compacto enim loca in siluis diuidunt: hic retrò hanc, ille aliam post arborem se abscondit, tertius ceruæ inhiat, eamque cursu fatigat & eò propellit, vbi occultatos focios nouit, quam vbi in occursum habuerint, prorumpunt ex latebris, insiliunt miseræ, quam prosternunt facile & dilacerant. At si quæ flumina gelu obducta ibi nouerint, studio omni addibito in glaciem adigunt: cum enim ibi cerua pedem figere non possit, statimq; procumbat, præda petita potiuntur. Est & hoc ingenioso matris amoris adscribendum, quod catulis suis hædos, porcellos, agnos aliaque huiusmodi minuta animalia ore arrepta viua deferat, eosque ad rapinas & atrocias tyrones instruat, quæ omnia certissima esse noui.

Iucundum æquè ac mirum auditu est, homines reperiri *Luparios* dictos, qui luporum vlulatum non aliter ac si humana loquela vterentur, ad vnguem intelligunt, ipsisque vlulantes respondent (sed interim laqueos & insidias ponunt) siue illi ad prædam socios stimulent, & huic iam insiliant ac laient, siue ad coitum se prouocent, aut plurimi conuenticula & quasi consilia agitent. Nam & Illustrissimus & Excellentissimus D. Princeps sæpenumerò in oppido suo *Montis Calij* ex siluis subiacentibus huiusmodi luporum ad plures noctis horas durantem conuentum, ac diuersarum vocum conuentum, & vt cum Virgilio loquar,

Per noctem resonare lupis vlulantibus Urbem

audiuit, *lupinam musicam* hanc lepide appellare solebat. Musicum hunc chorum si impunè ipsi liceret, voce sua ornare posset infausta illa auis, quam *Vululam* & alio vocabulo *Haba* vocant, ex funesto Noctuarum genere oriunda.

De qua Poeta,

Infelix Bubo dirum mortalibus omen.

Cum itaque Lupum & Canem adeo congeneres esse hactenus ostensum sit, vt aliqui Lupum dixerint canem siluestrem esse, quamuis reuera cum Scaligero aduersus Cardanum censeam nec canem omnino lupum, nec hunc vlla metamorphosi canem euasurum: non verò miror à fatua illa Gentilitate paribus vtroque & diuinis propemodum honoribus affectos fuisse. Quemadmodum enim *Ægyptij* Canem pro Deo, sic *Lycopolitana* Thebaidos ciuitas, vt *Macrobius* Saturnal. lib. habet, lupum venerata fuit. Sed & *Ægyptios* olim lupos eduisse, ex *Aeliano* discimus. *Proximè*, inquit, *Nilum herba nascitur, quæ non sine causa*

Lupæ cum canibus coeunt & pariunt.

Ingenio lupi vix vulpibus cedunt.

Homines luparij dicti.

Musica lupina.

Lupus pro Deo à Italica Gentilitate cultus.

492 ALIA ANIMALIA NOVAE HISP. NARD. ANT. RECCHI.

causa Lycoctonos appellatur, quod eam Lupus calcans convulsionibus moriatur. Propterea Aegyptij in terras suas eiusmodi herbam importari prohibent, quod hoc animal veneretur. Habeant quæso ipsi suos, & nostros etiam si velint, Lupos Aegyptij, & nobis ad extirpandos nostros Lycoctonon remittant. Macrobij autem de Lycopolitana vrbe hæc sunt verba: *Quæ pari religione Apollinem itemque Lupum, hoc est* *λύκος coluit: In utroque solem venerans, quod hoc animal rapit & consumit omnia in modum solis, ac plurimum oculorum acie cernens, tenebras noctis euincit. Ipsos quoque* *λύκος ἀπὸ τῆς λύκων hoc est à luce prima appellatos quidam putant, quia hæc fera maximè id tempus aptum rapiendo pecori obseruant, quod antelucanum post nocturnam famem ad pastum stabulis expellitur.* Ex quo loco etiam clarum euadit, cur Apollo modo Lycius, modo Lycophos à veteribus appelletur. Homerus ipsum Lycigenem vocat, quod ex Latona in Lupæ speciem conuersa editus esse credatur.

Lupi comparantur Soli.

De rabie Luporum.

Prætere hic nefas duxerim, nisi de Luporum rabie, (quam plurimi negant) eademque Canum aliquid dixerim, quod locus hoc ipsum permittat & Medicinæ studiosorum viljitas efflagitet. Galenus 6 de locis affectis cap. 5. hæc habet: *Cum enim reliquorum Animalium nullum rabie capiatur, solus canis eo affectu corripitur. Atque tanta sit in ipso humorum corruptio, ut solum eius spurum solum*

num corpus congerit: rabie excitare possit. Hic Galenus duo dicit. Primò hominem à Cane rabido concipere rabiem posse, quod Aristot. 8. de Hist. an. 22. negat, qui nec hominem à Cane rabido morsum, rabie insci, nec mori (quod vtrumque falsum est) aucter scripsit. Secundo solum canem sua nempe sponte rabie corripit, quod & ipsum veritati repugnat. Nam nos Luporum rabientium non pauca apud authores exempla legimus & à fide dignis auditu accepimus. Reperio in meis aduersarijs siue obseruationibus Medicis & Anatomicis, (has quinquennio illo collegi, quo Medicæ praxi in Nosocomio S. Spiritus addiscendæ operam dedi & Principium Anno seculari M. D. C. feci) quas *Iuuenilia* mea appellare soleo, Anno Sexcentesimo nempe tertio supra Millesimum, Mensi Septemb. nobis relatum quendam in vicinia tertio post decubitu & hydrophobiam die mortuum fuisse, qui ante Sesiannum à rabioso Lupo morsus fuerat. Vltimis hic igitur & extremis vitæ suæ diebus, cum reliquum à morfu tempus incolumis egisset, aded à vino & aqua abhorruit, vt in maxima siti bibere non posset, nisi per canaliculum, (contacto poculo, ne liquida videret) trahendo & sorbendo. Hic iteratis sepe vocibus, vt Lupus vlulabat & mentis planè compos affidentes rogabat, discederent à lecto paululum, ne dentibus ab ipso impeteretur. Ante annos nondum decem *Velitris* (quod à multis eius Urbis incolis mihi relatum est) Lupus aded rabie percitus sæuijt, vt ipsa Ciuitatis mœnia etiam interdii ingrederetur, plurimosq; læderet, qui simili omnes rabie capti perierunt, præter vnum forsân & alterum, qui multorum spatio mensium Vulnere aperta tenuerunt, quò sanies illa & aura venèrata paulatim exhalaret. Exempla plurima, ne longe abeas, apud *Iouanem Schenkium* reperies, quæ sunt *Fernelij, Petri Salij, Palmarij* & aliorum.

Aristot. negat sed male, hominem corripit rabie.

Mortuus quidam rabie à Lupo contracta.

Alia historia Lupi rabientis.

Ne & hic desit Canum Luporumq; Naturæ genericæ quædam Communitas: Præter rem minimè me facturum existimo, si, quæ tam mihi in praxi Medica & Anatome rabie correptorum, quam alicui meo Collegæ occurrunt,

runt, hic breuiter enumerauero. Cum ante annos septem ad plebeium quendam virum accerferer, cui iam alius etiam Medicus operam præstiterat, reperi ipsum hydrophobia laborare, & secunda post accessum meum die, ad plures è viuus abire. Fuerat hic ante quadraginta dies à Cane cuiusdam Lamionis demorsus, quem rabidum fuisse non constabat. Quare vulnere, more solito, iam per conuenientia medicamenta à chirurgo probè consolidato, reliquum temporis prosperè exegit, donec febricula quadam & stomachi dolore nauæaque correptus, medicum vocaret: hic purgante potiuncula præscriptâ, cum aliud nihil aduerteret, eluuiem illam ventriculi se facillè expurgare ratus, sanitati restituendæ insisteret. Veruntamen, cum matutino tempore Pharmacopœus potionem in scypho vitreo pellucido satis, ipsi porrigeret, statim concusso capite, & furenti similis, (cum prius tale nihil quicquam in ipso animaduersum fuisset) Apage inquit, cum liquore isto, quem nec bibere, nec intueri æquo animo valeo. Redit medicus, agrum increpat, iusculum carnis saltem adferri iubet, sed ab hoc similiter mirum in modum abhorruit. Tum demum aliquid diuini, (vt Hippocrates loquitur) in morbo hoc inesse suspicatus, interrogare cœpit, vnquamne à Cane morsus fuisset? Annuat ipse, & domestici res itaque clara rabie ipsum detentum esse. Hic ipse quoque, non rarè mentis compos familiares rogabat, ne si quæ forsân indecentia loqueretur, male interpretarentur: se enim aliter facere non posse, quin potum omnem auerfaretur, & mente non nunquam vacillaret. Gemebundam & vlulantem simul vocem per interualla edebat, quin & mordentis in morem, ora lodicibus admouebat. Crescente demum febre, nec vllis proficientibus remedijs, intra triduum à concepta febre & secuta hydrophobia obiit. Voluerant autem prius fratres ipsius ad mare eum vicinum deportare, in illud bis terue mergere, hoc enim vnicum illi & præsentissimum restare remedium autumabant, quod tamen renuente ægro, & temporis inopia effectui haud datum est. Sed & non ita dudum est, quod Baiulus quidam hic eodem veneno & symptomatibus afflictus, vltimis tribus diebus, inuoluntarijs ac perpetuis pollutionibus, spiritum & semen effundendo, animam simul efflauit. Audio & rabiosum Canem hic Nobilis faminæ vestis fimbriam solummodò trahentem, suum huic miseræ & virus & mortem intulisse.

Historia à Cane rabioso morsus & mortui.

Alia historia similis.

Alia.

Alia curiosa. Angelus Colius Medicus iussus.

Aliam mihi Historiam ante annos viginti tres recenserebat *Angelus Colius Senensis* Philosophus & Mathematicus eximius, & primariæ dignitatis Romæ Medicus, quem tunc temporis in eodem S. Spiritus Nosocomio Collegam habui, strenuum in Anatomicis meis exercitationibus socium, cum ambo cœtina ibidem humana cadauera (vel propter illud maximè *γνώριον*) secuerimus. Hic à Cane rabido plurimos morsos breui tempore interijisse omnes, solam prægnantem fœminam quinquaginta quinq; dies saluam perstitisse, tum peperisse, post duos à partu dies in ea omnimoda symptomata incidisse, quæ ceteri demorsis pari fuerant soliti, tertio porrò die obiisse. Questio inter nos ciebat: An Infans à matre hoc malum contraxisset? quamuis adhuc tale nihil quicquam perciperet. Videbatur nobis hoc argumento stabiliri posse, immunem

Tt à rabie

à rabie futurum puellum, quod venenum hoc animale potius & vitalem, quam naturalem inficere facultatem solitum esset; Cum Plinius lib. 29. cap. 5. ipsum Canis rabidi Hepar naturalis fontem facultatis, siue coctum siue crudum, non aliter ac antidorum aduersus hoc virus laudauerit. Attamen res in dubio relicta & Scephis locum habuit, cum femina tunc nulla reperiretur, quæ puero huic lac præbere, ob contrahendi veneni metum, vellet. Quare (quod sæpius vidi) ex Capra ad aliquot dies enutriti debuisse illum omnino existimo.

Addam & hoc in Medicorum gratiam. Cum anno supra millesimum, sexcentesimo & vndecimo, Mensis Octobris die vigesima in Nosocomio ad S. Ioannem Lateranensem à primario huius vrbs & eiusdem loci Chirurgus Prospero Cichino (cui & ego & Theophilus Molitor & Clariss. Petrus Morretus eiusdem modò Nosocomij Medicus, aderamus) cadaver ex rabie mortui humanum secari iussum fuisset, hæc in ipso animaduersa & reperta fuerunt. Nigerrimus in dextro Cordis ventriculo sanguis, quo omnino carebat sinister. Erat autem hic per pulmones mirè accensos & tumidos plurimus dispersus. Ventriculus, Oesophagus & Intestina ex inflammatione rubescebant. Contractæ rabiei, & superuenientium accidentium hæc fidelissima & memoria digna est historia. Cum hic triginta sex annos natus robustæ habitudinis & pilis nigris, agricola summo mane versus hoc ipsum Nosocomium in aliqua ibi vinea operaturus, pergeret, reperit in via Canem dormientem similem, quem vbi vt sibi cederet, pede percussisset, hic in faciem ipsi subito insilijt, labrum apprehendit, ex quo particulam abstulit. Mansit æger in hoc ipso Nosocomio ex vulnere propemodum sanatus. Post triginta demum dies sitire maximè, timere tamen aquam, & ad liquida omnia nauseare cepit, quare nec carnis iuscula assumere voluit. Vehementer & sæpè vomuit, aliquando mente morus fuit. Hoc sanè mirabile est, cum speculum ipsi vt intueretur, oblatum fuisset, vt vidit vt fugit, nec posthac videre amplius voluit, Canem, à quo morsus fuerat, contemplari se in ipso, exclamans. Hic quater toto vitæ suæ cursu à Canibus morsu petrus fuerat. Quare an hic vltimus rabie laborauerit, dubitare non pauci ceperunt, quod in hunc dormientem potius, quam furentem incidisset. Possè autem Felem non rabientem homini sua saliuam saltem, dum cument lambit & forsàn sanguinem contingit, rabiem inducere lib. 11. cap. 37. scripsit his Plinius verbis: *Leombus ac Pardis omnibusque generis eius etiam felibus, imbricatæ asperitatis ac lima similis (videlicet lingua) attenuansque lambendo cutem hominis. Quæ causa etiam mansuetacta (alij legunt mansuetactorum) vbi ad vicinum sanguinem peruenit saliuam, inuitat ad rabiem.* De morsu sanè Felis domesticæ extat illa celebris in *Aede Diuæ Virginis ad Populum de Vrbe* sepulchralis inscriptio.

Hospes discite nouum mortis genus; improba Felis

Dum trahitur, digitum mordet & intereo.

A Gallo gallinaceo mulieri Germanæ hic vulnus illatum vidit tantæ malignitatis, vt lectum indè fuerit cacoethes; ac tantum non omnino lethale vlcus.

Prosper Cichinus Rome primarius Chirurgus.

Quid in caduere humano ex rabie mortui sit repertum.

Historia huius.

Ex Felis morsu mortuus.

cus. Quare credere forsàn non abs re fuerit, Canes nondum ipsa rabie infectos, sed ad hanc iam dispositos humano cruori suum facillè virus, ceu fermentum quoddam ac tincturam, vt Chymici loquuntur, communicare posse, quod paulatim vires acquirat eundo & spiritus vitales atque animales maximè petat. Discite hic pariter dormientem Canem non temerè excitandum esse. Est & hoc consideratione dignissimum, in eodem *Lateranensi Nosocomio* mortuum fuisse, qui quidem olim semestri post morsum Canis spatio ab hydrophobia immunis fuit, vbi tamen interea temporis ab operibus & laboribus diurnis vesperi domum redijt, vicini omnes Canes longè prius quàm ipsum viderèt, latrare ceperunt ex solo eù olfactu animaduertentes, ex quo latratu vxor ipsius certissimum signum aduentus mariti sui capere solebat. De medicamentis quæ rabiosorum morsibus aduersantur, tam multa Galenus præsertim & Plinius nobis scripta reliquerunt, vt si hic omnia illa referre atque examinare animus esset, iustæ magnitudinis mihi volumen exiret. Hoc dixisse suffecerit, plurimum hæc difficultatis includere, & plura opinionem potius, quàm veritatem sapere. Sed de venenatorum morsibus & ictibus animalium, cum de serpentibus acturus ero, plura dixerò. Hoc nunc monuisse satis fuerit, vulnera & vlcera hæc tardissimè consolidanda & igne citissimè extirpanda, adeoque mihi Hippocratis hic Aphorismorum coronidem mirè arridere; *Quæcumque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat: quæ ferrum non sanat ea ignis sanat: quæ ignis non sanat, ea incurabilia putare oportet.*

De Medicinis similiter, quæ ex Lupo petuntur, nec hic nobis animus est lliadem condere. Videri possunt Animalium Historiographi. *Galenum* solum adducam, qui 6. de Compositione secundum locos ad Hepaticas affectiones Hepar Lupi tam per se sumptum, quam cum Eupatorio mixtum prædicat. Qui tamen de simplicium facult. 11. scripsit: *Secur lupinum sæpe in medicamentum indidi hepaticum, quod ex Eupatorio conficitur, nec tamen quod mentione dignum sit, amplius præstare comperi, ad illud videlicet comparans, quod sine illo componitur.* Quo in loco experientia magis, quàm frivola vt existimo, rationi credit, quæ plurimis iam persuasit, partes animalium quandam cum humanis sympathiam & Antipathiam hoc est, iuuandi aut nocendi inclinationem & appetitum habere, vt Cor cum Corde, Pulmonem cum Pulmone, cum Hepate Hepar: qua de controuersia alio loco disceptandi occasio dabitur. De stercore Lupino cholica passione laborantibus potando, vah quàm copiosus & propemodum odiosus est Galenus. 11. de Simplic. facult. Vbi longa verborum serie, quid & quantum in hoc affectu possit, commemorat. Vbi non deglutitum modo, sed suspensum etiam iuuisse testatur. Et illud maximè laudat, quod terram haud attingit. Vtque adpirationem augeat, etiam ex vinculo è lana ouis à Lupo laniatæ confecto, suspendi illius sententiã, qui plurimos ex hoc Symptomate liberauerat, præcipit. Concludit demum non voces hic aut characteres, verum substantias naturales suspendi, & maiorem ob id fidem illi adhiberi debere censet, cum ipsemet etiam Galenus effectum non satis admirari potuerit. Eodem in loco stercore canum, humanum quoque suo modo vsurpatum, caprinum, bubulum,

Canes olfactu rabie infectum cognouit.

Medela vulnerum ab animalibus rabiosis inflictorum.

Medicamentis ex Lupo petitis quæ fides adhibenda.

Galenus stercore Lupinum præcipue in vsu medico laudat.

Matthio-
lus etiam
ex fimo
humano
parat
medica-
menta.

oleum ex oleo seu humano stercore (quamvis hoc ob foetorem abomi-
nandum prius dixerit) & aquam vitreis elici organis dicit, quæ nescio quas
admirandas, tam intus quam extra adhibita, effectus præstent. Sed *Coprophagis*
his sua nos balsama, aut maleolentia potius medicamenta relinquamus, qui si
ex principijs chymicis intellexissent, qua ratione hæc omnia vim suam exer-
cerent, Salium nempe & Sulphuris ope, quæ in alijs gratioribus & suaueo-
lentibus quoque substantijs pretiosiora & efficaciora reperiuntur, iam absur-
dis illis pharmacis longum vale dixissent.

Intestina
Lupi, an-
adeo pro-
fuit in do-
ribus cho-
licis.

Intestina tamen Lupi recentiores quidam Medici in Cholico dolore plu-
rimum prodesse vociferantur. Ego, quid in Medica mihi praxi & cuidam
collegæ meo contigerit, recensere hic minimè grauabor. Medebamur ante
hos duos elapsos annos Illustri cuidam personæ in hac ipsa Vrbe, quæ in-
gentibus vexata cholici simul & renalibus doloribus, ad insaniam quasi age-
batur. Post varia medicamenta, cum dolor etiam secunda die non omnino
cessare videretur, ab amicis propositus fuit hic ex Lupi Intestino & forsân cum
ipso stercore rescicato, ab Idiota passim offerri solitus puluis, quem, vt æger
noster assumere posset, anxie à nobis efflagitauit, quod huic plurimum fidei
idem ex aliorum commendatione haberet. Nos, vt voluntati ipsius satisfacere-
remus facillè assensum præbuimus, quod periculum saltem ex hoc nullum ti-
meremus. In vino itaque albo dissolutus & ebibitus fuit, non grati certè odoris
aut saporis, quod ego pitissando expertus fui.

Postquam exhaustus, statim ægrotus melius se habere se habere & non satis Nepen-
thes hoc laudibus extollere valuit. Horæ enim vnus ferme spatium quiescere si-
bi visus fuit. Redierunt postmodum ijdem & acerbiores dolores. Vnde ad
alios clysteres & olei Amygdalarum dulcium cum vino generoso & calido
mixti potum, fomenta anodyna & vnctiones denuo est deuentum, donec ter-
tia die, exhausta omnino sentina & arenulis grandioribus per vrinam emissis,
sæuiora illa accidentia mitigarentur, quæ post alui lenitionem ex leuioribus
medicaminibus paratam, radicitus sublata fuerunt. Hic, quin semel concepta
fiducia de stupenda huius medicamenti & ab amicis decantata virtute, spiri-
tum impetum & agitationem aliquomodo quietauerit, adeoq. dolorem remi-
serit, nullus dubito. Hoc enim ego sapissime ægrotis meis vsuuenisse obseruaui.

Ioannes Ba-
ptista Por-
ta Lynceus
scriptis suis
celeberrim-
us.

Lepida hi-
storia doce-
tur quantum
in morbis
opinio pos-
sit.

Lepidam sanè & minimè hic tacendam historiam, coronidis loco inferam:
qua confirmatur, quantum in nobis imaginatio de medicamento habita va-
leat, quam *Ioannes Baptista Porta Lynceus* (vir ille, cui sua iam immortalitatis
fama scripta conciliarunt) Excellentissimo Principi Cæsio nostro Neapoli
enarravit. Cum ibi Illustrissima quædam femina partus difficultatibus plu-
rimis iam horis molestata, ac penè debilitata eniti non posset, tentatis ferme
omnibus remedijs, media tandem nocte ad ædes dicti *Portæ*, quem in arcanis
remedijs ceu Oraculum quoddam suspiciebant omnes, missum, importunè
pularum, & remedium efflagitatum fuit. Ipse Medicinam minime profiteri,
& som-

& somnum sibi turbare conquerens, abire famulum iussit. Hic magis magisq.
instare & sacram illam anchoram implorare. Quare, vt ea se *Porta* molestia,
& portam suam à continua simul pallatione liberaret, aquam nescio quam,
Capillorum puto Veneris, in chartula præscripsit & subito potandam partu-
rienti esse, seruo præcepit. Ne autem à vento papyraceum folium agitarum,
aliò transportaretur, in parte enim domus superiore habitabat, obuias ex pa-
nimento sordes, ac quiquilias collegit, chartæ inuoluit, vt pondus eidem ad-
deret, & ex fenestra deiecit. Famulus ratus, se medicamentum iam ab ipso
Porta præparatum domum ferre, iussit vt ebiberet Hera, quod attulerat. Qua-
re mulierculæ assistentes ex vino puluerem illum fordidum confestim sorben-
dum præbuerunt, & bono simul animo parturientem esse iusserunt. Et ecce,
quadrantis horæ spatium enititur illa pulcherrimum masculum. Dum mane è
lecto in Musæum se recipit *Porta*, in ædibus suis plures Principis illius famu-
los siue Anceambulones vino nobilissimo Campano, carnibus, volatilibus,
piscibus, fructibus, ac mensæ secundæ bellarijs ac verè lautijs onustos reperit:
miratur rei nouitatem. Atqui isti, donaria hæc esse, quæ Princeps ipsorum ei
mitteret pro arcano & quasi diuino sibi concessio medicameto, puluere nimirum
illo, quem ante aliquot horas parturienti Domine vxori suæ transmisisset,
quo ebibito cum pauillo vino, statim illa felicissimè peperisset. *Porta*,
rem simulare, gratias agi interim Principi iussit, se post meridiem illum ac-
cessurum & de fausto vtrique euentu gratulaturum. Quod & fecit, simulque
quantum opinio semel animo impressa de medicamento & Medico, siue bo-
na siue sinistra efficere possit, hinc disci monuit. Cuius & ego gratiæ hæc
afferre (licet parere alicui censeri possint) simulq. innuere volui, sæpe-
numero nos effectum per se esse credere in nostris medicamentis, qui ta-
men ex accidenti potius, vt loquuntur, prouenit, atque hinc regulas illas, con-
traria contrarijs curari, quamplurimas falsò poni, & à scholis approbari, non
intellectis medicamentorum viribus. Sed manum è tabula: nam & hic for-
san nimis aliquibus fuisse videbor.

Quare ne nunc, quidem, cum possem plurima, de *Lycostono* Luporum Ve-
neno quicquam dicam. Nec de Hominum in Lupos metamorphosi. cuius *Pli-
nius* cap. 22. libri 8. meminit, fuisse, qui crederet, & Græcum authorum *Euan-
them* hoc scribere, ad quod *Plautus* in *Amphit.* alludit,

Nam verum est, quod olim est auditum

Fabularier, mutatos Anticos in Arcadia homines,

Et sevas belluas mansicasse, nec vnquam denuo parentibus cognitos.

Mirum est, inquit *Plinius*, quo procedat Græca credulitas. Nullum tam impudens men-
daciū est, vt teste careat. Quod vt verissimum est, hominem neque corpore,
neque Anima in bestiam verti posse; Theologi tamè nostri, inter quos primo
loco nominandus ac venerandus *D. Augustinus* lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 18. sa-
no id modo explicat, ludificatione nêpe demonum fieri posse, vt tam sub ipsi
phantasia persuadeat, quæ alijs ita appareat, hominem Lupi, seu alterius bestie
corpus induisse. Et si forsâ onera viribus suis maiora portet, hæc à Demonibus
ferri, vt hominibus illudatur. Verù hæc Theologis relinquamus, & finiamus.

TLATLAVHQUVOCELOTL, seu
Tigris Mexicana.

IO. FABRI LYNCEI DESCRIPTIO.

APVT, Felis nostratis figuram quodammodo repræsentat, uti & reliquum corpus non multùm ab Animali hoc diffidet. Caudam habet, quàm in Icone expressa fuit, paulò longiorem; aures curtas ac parulas, oculos conspicuos & lucentes, rotundosque. Oris rictum satis magnum obtinet; superiores Canini bene eminent dentes ita longi, ut inferiorem ad latera maxillam excedant. Barbæ pili pauciores sunt, quàm figura hæc ostendit, & hi versus pectus reflexi, nigricantes. Sunt & alij non multi ad rictum fixi, collum versus retorti. Nasum crassum valde habet: Tibias crassas valde, & mediocriter altas: In pedibus anteriorib. ungues acutos, quatuor longiores, & quintum breuiorem. Vniuersum corpus pulchro roseo-fubrubet colore, excepto inferiore ventre, qui albicat potius. Maculis rosarum effigie, sed grandioribus multò, quàm præfens exhibet figura, nigricantibus omnibus intra suave rubentem colorem, totum ita corpus, pedes & cauda ordine quodam distinguuntur, ut elegantem planè huic animali acu pictum tapetem, seu peripetasma impositum crederes. Sunt autem maculæ hæc in dorso & capite rotundiores, maioreque; versus ventrem verò pedesque oblongiusculæ, & multò minores.

Animaliū
maculoso-
rum con-
trouersa
valde no-
mina.

Aristoteles
Alexandri
Magni libe-
ralitate plu-
rimum in
Animaliū
Historia ad-
notus.

Non scio profectò an *Tigris*, *Pardalis*, *Panthere*, *Pardi*, *Leopardi*, *Thois*, *Variarum*, *Lyncis*, *Africanarum*, & *Chai* pluribus pelles maculis scateant, an horum natura animalium & nomina, plures nobis & maiores dubitandi causas suggerant. Ego Plinij consilio & imitatione, Aristotelem Naturæ vestigijs insistentem, in hoc meo opusculo libentissimè sequor. *Alexandro enim Magno Rege*, ut Plinius habet, *inflammato cupidine animalium naturas noscendi, delegataq. hac commentatione Aristoteli summo in omni doctrina viro, aliquot millia hominum in totius Asia, Græciq. tractu parere iussa, omnium quos venatus, aucupia, pisci-*

usq.

usq. alebant, quibusque viuaria, armentia, aluearia, piscina, auararia in cura erant, nequid respiciam genitum ignoraretur ab eo: quos percontando quinquaginta ferme volumina illa præclara de Animalibus condidit. Hic igitur 6. Hystor. animal. 35. *πανθηρ* Panther, inquit, parit, cæcos Luporum ritu. Theodorus Gaza Panther seu *πανθηρ* Lupum Canarium vertit. Hoc Iul. Cæsar Scalig. commentario suo, sæpè iam laudato, improbat, & *πανθηρ Pantheram* interpretatur, Gazæ interpretationem mirans & reprehendens. Sed rursum Niphus utramque hanc versionem, dum allatum Aristotelis locum declarat, refutare aggressus *πανθηρ*, inquit, à *vetere interprete* (à quo Scaliger suam mutuatus est) *Panthera* vertitur, sed Theodorus Pardalin vertit Pantheram, *πανθηρ* verò (seu Pantherem) lupum Canarium; Sed quid sit lupus Canarius non satis constat. Et rectè quidem Niphus; alij enim lupum Canarium putant esse animal voce vulpina, cum Leonibus congregiendi: alij ex Cane & Lupa natum; alij genus Lupi longis asperisque pilis.

Quid igitur propriè sit Panther, forsitan ignoratur. Hinc Oppianus hunc inter feras ignobiliores uti Feles, Glires, Sciuros numerat. Quare si huic credimus, neque Lyncem, neque Thoen, neque Pardalin, aut Pantheram esse patet, quod hæc non vilia & imbecillia sint animalia: neque *Pardus* siue Panthera masculus erit, cum aliam Pantheri ab hoc vocem, adeoque indiuidualem quandam (ut ita loquar) assignet proprietatem Author Philomelæ hoc versu,

Panther caurit amans, Pardus biando felix.

Et Aristoteles equidem, vnicò solùm loco Pantheris mentionem facit, & quidem non ubi de Leonum (ad quos referretur, si Panthera esset) sed Luporum partu loquitur. *Pantheræ* verò vocem Plinius latinitate donauit, quam Græcæ illi *πανθηρ*, apud Aristotelem frequenti, substituit, quod post hunc Gaza quoque fecit: *Pantheræ* enim Aristoteles vocabulum nusquam posuit, sed sèpissimè *Pardalis*, quod semper Gaza Pantheram interpretatur, quod & ipse Scaliger imitatur Coment. suo in 9. Hystor. cap. 8. sed 6. in versione Gazæ *πανθηρ* inquit Aristoteles, hoc est Panthera, *denurato veneno, quod idcirco vocant Pardalianches, querit hominis stercus. Iuuat enim.* Eodem planè modo 2. Hyst. 1. Panthera ipsi ex Pardale vertitur, dum ait Arist. *multisfida quedam esse, ut Leonem Canem, Pantheram.* & 8. Hyst. 28. Quando Leones potius in Europa, Pantheras vero in Asia, in Europa nullas esse scripsit. Quin etiam, quando neutro genere *πανθηρ* *Pardalia* idem Scaliger Pantheram ponit 2. Hyst. 14. dum Aristoteles *Chamaeleonem pallore lacerti, & perinde atq. Pantheræ nigro variatum* asserit. Hic tamè Gaza pro *Pardalia*, *Pardum* non Pantheram reddit; sed nulla est differentia, ut iam videbimus. Concludamus igitur Aristotelem, quotiescunq. *Pardalis* & *Pardalia* habet, animal velle maculosum intelligere ferum, & ex Leonum genere. Panther autem ad Lupos potius, quam Leones pertinere videtur, nec an maculis careat, an illis aspersum sit, ex Aristotele patet. Non miror ideo quosdam Lupum Canarium; alios Canem Luparium pro Pantheræ interpretari voluisse.

Iam autem *Pardales*, *Pantheras*, *Pardos*, *Varias*, *Africanas* vnum idemque animal esse, iuculento Plinij etiam testimonio docebo. Hic lib. 8. cap. 17. Cum de Pantheris ageret, dixit, Pantherarum mares *Pardos* appellari, & Pantheras simpliciter

Panther an
sic Lupus
canarius.

Hoc ait
Gaza.

Negar Ni-
phus.

Dubitat
quid sit
Panther.

Pantheræ
vox latina
reddita ex
Græca Par-
dali.

Pardalis &
Pardalia
apud Arist.
à Latinis
panthera &
pardus ver-
tuntur.

Panther ad
Lupos po-
tius, quam
Leones vi-
detur ac-
cedere.

Quibus no-
minibus
Plinius Pa-
ntheras ap-
pellat.

simpliciter *Varias* ob varium nempe & maculosum colorem. Absoluto etiam nomine *Pantheras*, *Africanas* appellabat, quod ex Africa nimirum adueherentur. *Senatusconsultum* fuit vetus, inquit, ne liceret *Africanas* in Italiam aduehere. Locutus autem hic de *Pantheris* fuerat: propterea Varro dicebat, si à *Lybia* *Luca* boues dicta essent, fortasse *Panthera* quoque & *Leones* non *Africanas* bestias dicerentur sed *Luca*; quod in *Lybia* nempe plurimae tales nascantur. Per *Pardalem* verò etiam Plinium intelligere *Pantheram* ex sequenti fit capite clarum, vbi de *Camelopardale* sermonem instituit, quod *Capite nempe sit Camelino* & *maculis albis, fuscum colorem distinguuntibus*. Maculosum igitur cum sit animal, *Pardalis* siue *Panthera* Latinis merito nominis compositionem ingredi debuit. Est quidem & *Tigris* etiam maculosum animal, verum hoc Plinio non orbiculatas, quales in *Camelopardale* sunt, sed oblongas sortitum est maculas.

Ac postquam huc perrogimus & *Camelopardalis* quoque meminimus, spatiosius se campus aperit de nomine saltem bestiae huius aduersus *Vlyssem Aldrouandum* disputandi. Hic igitur, vt & *Cornelius Veruerius Belgae* successor ipsius & rerum Naturalium *Bononiae* olim Professor, libro de *Quadrupedibus Bisulcis*, Cap. de *Camelopardali*, errare eos dicunt, qui *Camelopardalem*, quod ex *Camelo* & *Pardale* generata sit, ita appellari censent. Illud autem longe est falsissimum, inquit, cum & *Pardus* ipse, siue *Pardalis* qui Graece τάρδος dicitur, generare non possit, est enim *Hybrida*, vt praeter naturalium rerum scriptores, cultissimus *Claudianus*:

Obuia fulminei properent ad vulnera Pardi,

Semine permixto geniti, cum sorte Leana

Nobiliorem veterum viridis corrumpit adulter.

Hi maculis referunt patres, & robore matres.

Hic ferme tot dubia & hallucinationes, ne dicam errores, quot voces reperio. Et imprimis supra dilucidè iam probaui, longè ex Arist. & Plinij mente, *Pantherem* à *Pardo*, seu *Pardale*, aut *Panthera* distare, quae omnia hic sub vno animali nomina confunduntur. Nam Aristoteles sapè *Pardalis*, siue *Panthera*, maculosi animalis; *Pantheris* verò ignoti animalis; & quod nescitur, vitrum atrum an album sit, semel tantum meminit, quod *Gaza Lupum Canarium* nominare placuit. *Pardum* etiam *Panthera* marè planè à *Panthera* diuersum ex Plinij autoritate deduximus. Porro quomodo *Hybrida* est *Pardus*, & Muli inlar generare non potest? Cùm Plinius tamen dicat lib. 8. cap. 16. *Odore Pardi coitum sentit in adultera Leo, totaque vi consurgit in penam. Idcirco aut culpa flumine abluitur, aut longius comitatur*; *Leana* nempe adulterum *Pardum*. Verum, inquit, comitabit cum *Leana* *Pardus*; non ideo generabit filium ex matre alium. At quaram ego, cuius patris hic *Pardus* sit filius?

Nobiliorem veterum viridis corrumpit adulter, inquit *Claudianus*.

Et quis hic viridis adulter? Huic poeta nullum hactenus nomen assignauit. An *Pardus* simul pater & filius? vt friuola de pullo & ouo est quæstio, verum horum prius fuerit. Atqui ego, ex eodem Pliniano loco, cum *Leana* non coire modo *Pardum*, sed ex eadem etiam catulos *Leoninos* non iubaros tamen, *Leonum* more procreare, reperio. *Leoni* præcipua generositas, inquit, tunc, cum colla armoq.

Camelopardalis maculosum est animal apud Plinium.

Aduersus Vlyssem Aldrouandum de Camelopardale disputatur.

Paulus est Hybrida claudiano.

Perperam Panther, Pardus, & Pardalis confunduntur.

Pardus non potest esse Hybrida Plinij auctoritate.

vestiunt iube. Id enim ætate contingit, è Leone conceptis. Quos verò *Pardi* generauerit, semper caractere hoc carent. Simili modo femina. Magna ipsi libido coitus, & ob hoc maribus ira. Africa hæc maximè spectat, inopia aquarum ad paucos annes congregantibus aut vi, aut voluptate miscente, vnde etiam vulgare *Gracia* dictum, semper aliquid noui *Africanam* asserre. Hæc Plinius: qui mixtum quid ex *Pardo* & *Leana* procreari non negat, *Pardos* tamen hos partus non vocat. Qui *Pardos* minimè ex permixto semine ortos, sed suæ speciei determinatum animal & quorum fæminæ *Panthera* sint, appellat. *Solinus* etiam cap. 29. de *Leonibus* loquens. At ij, quos creant *Pardi*, inquit, in plebe remanent iubarum inopes, pariter omnes parant à sagina. Iam si hoc etiam *Aldrouando* donem, *Pantherem* cum *Pardo* siue *Pardale* aut *Panthera* vnum idemque animal esse, quod paulò ante negaui, nihil tamen *Vlysses* hic euincet. Nam *Panthera*, etiam Aristotelis autoritate non infæcundus aut sterilis est, femina enim cæcos parit *Luporum* more, numero vt plurimum quatuor. Et, vt quid amplius concedam, *Pardos* scilicet à *Pantheris* differens animalium genus. Et hi tamen generant si *Solinus* cap. 20. his verbis loquentem audimus: *In his sinestribus & Pardi sunt, secundum à Pantheris genus, notis satis: quorum adulterinis coitibus degeneratur partus Leonarum, & Leones quidem procreantur, sed ignobiles*. Non sum tamen nescius *Pardum* & *Leopardum* vocari aliquando ab *Authoribus* adulterinum hunc *Leanae* fœtum, ex *Pardo* seu *Panthera* masculino progèitum, qui, vt *Philostatus* habet, maculosus est. & propterea non est mirum, si *Claudianus* hunc etiam *Pardum* appellauit poetica quadam licentiâ, cum ad eò *Pardo* seu *Pardali* maculæ propria esse videantur, vt etiam 13. *Hieremias* legatur: si mutare potest *Aethiops* pellem suam, aut *Pardus* maculas suas; & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Quamuis de maculis Plinius nihil dicat, solumque iube defectum in spuria hac progènie insinuet. Maluit itaque hic *Aldrouandus* & *Veruerius* elegantis ingenij poetæ *Claudiani*, quam solertium Naturæ interpretum *Aristotelis* & *Plinij* fide vt. Atque huius solius hæc gratiâ adducere volui, vt demonstrarem *Pantherem* à *Panthera* longè differre. An verò *Camelopardalis* ex permixto sit semine genita & quale sit animal, vbi locorum reperitur; hæc pertractare huius minimè sunt instituti. Videri potest *Petrus Bellonius* 2. lib. obseruationum, & apud hunc *Strabonis* verba, qui in colore describendo plurimum variant. Hic enim ait, cum *Pardale* similitudinem nullam habere, & coloris varietate Hinnulo simillimam *Camelopardalim* esse. Ille *Pardi* maculis varijs infectam adstruit. Ego saltem, aliquam nominum ambiguitatem è medio tollere volui, reliquam sequenti capite prosequemur. Nunc ad animalis præsentis *Mexicani* effigiem declarandam, & Naturæ eiusdem proprietatem enucleandam me conféro.

Hoc autem priusquam exequar, *Tigridi* etiam examen subeundum est, cum non leuis hic dubitatio oriri possit, *Tigridumne*, an *Pantherarum* cohorti Animal hoc fociare se velit. Plinius equidem lib. 8. cap. 17. Cum *Pantherarum* considerationem instituisset, *Tigridis* pariter, maculosi animalis, recordatur. *Panthera*, inquit, & *Tigris* macularum varietate propè sola bestiarum spectantur, cæteris vnus, & suis cuiusque generis, est color. *Pantheris* in candido breues macularum

Parduscoit cum Leana & ex hac generat Leones non iubaros.

Panther si etiam cum Pardo idè est, tamè generare ex mente Aristotelis potest.

Pardus & Leopardus quandoque pro quouis maculoso animali sumuntur.

Camelopardalis à Bellonio describitur.

Tigridis examen.